

Bölüm 1

Deprem ve Enfeksiyon Hastalıkları

İsmail Selçuk AYGAR¹

GİRİŞ

Afet; Dünya Sağlık Örgütü(DSÖ) tarafından ani gelişen, dış yardım gerektiren, olağanüstü ve önlem alınması gereken olaylar olarak tanımlanmaktadır. Depremlerde şiddetiyle orantılı şekilde görüldüğü merkezlerde ve çevresinde can ve mal kaybına neden olan doğal afetlerdir. 6 Şubat 2023 tarihinde ne yazık ki yaşadığımız Kahramanmaraş depremi bize tekrar depremin acı yüzünü hatırlatmıştır. Can ve mal kaybının yanı sıra sosyoekonomik yapıda değişiklik oluşturarak sadece bedensel hasara değil uzun vadede ruhsal ve sosyal hasarlara neden olabilir. Tüm bunların yanı sıra deprem sonrası hijyen koşullarının kötüleşmesi, bozulmuş şehir alt yapısı, toplu yaşam şartları gibi nedenlerle deprem gibi afetler sonrası akut etkinin yanı sıra salgın hastalıklarda uzun vadede büyük sorun teşkil etmektedir. Kitabımızın bu bölümünde deprem özelinde doğal afetler sonrasında görülebilecek enfeksiyonlar, alınabilecek önlemler gibi bu sorunla mücadele edebilmek için gerekli bilgileri aktaracağız.

DEPREMİN ETKİLERİ

Depremler insanlar üzerine farklı dönemlerde farklı etkilere neden olabilir (1). Bunu 3 dönemde inceleyebiliriz.

Dönem 1: Deprem sonrası akut dönem (0-4. günler): Bu zaman diliminde enkaz altında kalanlara ve yaralılara müdahale edilir. Yaralanma bölgelerinde gelişebilecek enfeksiyonlara dikkat edilmelidir.

Dönem 2: Deprem sonrası orta vade (4-30. günler): Değişen şartlar nedeniyle salgın hastalıkların baş gösterebileceği dönemdir. Gıda ve su kaynaklı veya toplu yaşama bağlı bulaşıcı hastalıklar görülebilir.

Dönem 3: İyileşme ve normale dönüş dönemi (30 günün üzerinde): Akut prezentasyon göstermeyen inkübasyon periyodu uzun olan enfeksiyonların

¹ Uzm. Dr. , Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıbbi Mikrobiyoloji Laboratuvarı, drisa1986@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-3344-3508

Daha çok sel afetinden sonra görülse de deprem sonrası oluşan su birikintileri veya bozulmuş kanalizasyon sistemleri nedeniyle sıtma veya Dang ateşi gibi sivrisinek kaynaklı enfeksiyonlar artış gösterebilir.

Toplu barınma alanlarında yaşam, sivrisinek ısırma sıklığında artışa neden olarak zaten bozulmuş alt yapı nedeniyle sıtma bulaşında bir kısır döngüye neden olur.

Deprem olduğu bölgenin iklim koşulları, depremin gerçekleştiği mevsim göz önünde bulundurularak sıtma vakaları takip edilmeli, koruyucu tedbirler alınmalıdır. Depremlerden sonra afetzedelerin yerleştirileceği bölge, hem sıtma hem yukarıda bahsedilen enfeksiyonlar gözetilerek, uygun bir yere yapılmalıdır. Su kaynaklarının yeri, kurulacak tuvaletlerin kullanım suyuna olan mesafesi, kamp yerine yakın bölgedeki vektörler için kaynak olabilecek su birikintileri gibi etkenler her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Afet esnasında ve sonrasında yapılacak eylemler, alınacak tedbirler açısından her zaman hazır olmak, zararları en az seviyeye indirmek için hayati önem taşır. Afet öncesi ülke genelinden alınacak enfeksiyon verileri, sıkı aşı takibi, deprem gibi afetler sonrası gelişebilecek salgın hastalıklarda en önemli koruyucu tedbirdir (7).

KAYNAKÇA

1. Kouadio IK, Aljunid S, Kamigaki T, Hammad K, Oshitani H. Infectious diseases following natural disasters: prevention and control measures. *Expert Rev Anti Infect Ther.* 2012 Jan;10(1):95-104. doi: 10.1586/eri.11.155.
2. Aghababian RV, Teuscher J. Infectious diseases following major disasters. *Ann Emerg Med.* 1992 Apr;21(4):362-7. doi: 10.1016/s0196-0644(05)82651-4.
3. Esen Ş. İzolasyon Önlemleri. *Türkiye Klinikleri J Inf Dis-Special Topics.* 2010;3(1):62-6
4. Yılmaz M. İzolasyon Önlemleri ve Çok İlaça Dirençli Bakteri Enfeksiyonlarının Önlenmesi ve Kontrolü. *Hastane Enfeksiyonları: Korunma ve Kontrol. Sempozyum Dizisi* 2008; 60: 213-21
5. Çalışkan, C., & Özcebe, H. (2013). Afetlerde Enfeksiyon Hastalıkları Salgınları ve Kontrol Önlemleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(5).
6. Izumikawa K. Infection control after and during natural disaster. *Acute Med Surg.* 2018; 23;6(1):5-11. doi: 10.1002/ams2.367.
7. Kılıç S. Afetlerde bulaşıcı hastalıklar ve salgınlar. Ortadoğu afet ve hastane öncesi yönetim kongresi, 8-11 Ekim 2017, İstanbul.
8. Connolly MA, Gayer M, Ryan MJ, et al. Communicable diseases in complex emergencies: impact and challenges. *Lancet.* 2004; 364(9449):1974-83. doi: 10.1016/S0140-6736(04)17481-3.

Mikrobiyolojide Güncel Konular IV

9. Waring SC, Brown BJ. The threat of communicable diseases following natural disasters: a public health response. *Disaster Manag Response*. 2005 Apr-Jun;3(2):41-7. doi: 10.1016/j.dmr.2005.02.003.
10. World Healthorganization. AcuteRespiratoryInfections: Update September2009. www.who.int/vaccine_research/diseases/ari/en/index.html Erişim Tarihi: 28.08.2023